

PALATUL LLOYD

Clădire emblematică a Timișoarei, splendidă operă arhitecturală, proiectată de arh. Lipót Baumhorn, constr. de arh. Arnold Merbl

La răscrucea secolelor XIX și XX, Timișoara a devenit, într-un ritm vertiginos, dintr-un mic oraș de garnizoană, cu așezări urbane răzlețe, un oraș modern cu o axă pe care se înșiruie trei piețe superbe (Piața Unirii, Piața Libertății și Piața Victoriei, denumirile lor actuale) și cu cartiere armonios închegate. Extinderea vertiginoasă s-a declanșat după 1892, când s-a hotărât "defortificarea" - eliberarea orașului din corsetul fortificațiilor cetății care își pierduseră utilitatea. Pe baza Planului General de Dezvoltare a Orașului din anii 1893-1895 (arh. Ludwig von Ybl, ing. Aladár Kovács Sebestyén) s-a decis demolarea zidurilor centurii militare și crearea unei piețe cu palate mărețe, legate printr-un bulevard de cartierele Iosefin și Elisabetin.

În 1902 se prăbușesc zidurile, iar între 1910 și 1913, în numai patru ani, se înalță un palat după celălalt. Prima clădire ridicată în Piața Victoriei după cea a Teatrului National a fost Palatul Lloyd, o construcție finanțată de Societatea Lloyd Timișoara, înființată în 1865 de către reprezentanții agriculturilor și angrosiștilor de grâne din Banat. Arhitectul era Lipót Baumhorn din Budapesta, de construcție s-a ocupat arhitectul timișorean Arnold Merbl. Inaugurată în 1899, Sinagoga Nouă din Fabric, prima operă a lui Baumhorn în Timișoara, a stârnit admirația generală, astfel că arhitectului i s-au încredințat proiecte de primă importanță. În 1900-1901 a conceput Palatul Apei (în prezent, sediul Regionalei C.F.R. Timișoara), clădire semeață care te întâmpină la intrarea în cartierul Iosefin; în 1902-1903, eleganta Școală superioară de fete (actualmente, Liceul pedagogic "Carmen Sylva", str. Constantin Diaconovici Loga); în 1903, monumentalul sediu al Comunității Evreilor din Timișoara, la colțul dintre str. Mărășești și

str. Gheorghe Lazăr, într-un colț al careului de imobile care constituiau *Judenhof*-ul stabilit în secolul al XVIII-lea; în sfârșit, în 1910-1912, Palatul Lloyd, despre care Josef Geml, primarul Timișoarei (1914 – 1919) a declarat că „este cea mai frumoasă casă din Timișoara”.

Clădirea de colț monumentală, de o demnitate impunătoare, nu dă impresia de construcție masivă și greoaie, ci degajă un aer de eleganță și echilibru. De stil eclectic, contururile vălurite și colțurile curbate, fațada cu basorelieful și decorații exprimă specificul duos al stilului Secession din anii 1900, pe când elemente istoricizante - coloane aparente, ornamente geometrice, portalul neo-clasicist – aduc o notă de sobrietate și simplitate rafinată.

La etajele II și III erau locuințe, iar la etajul I, Palatul Lloyd a găzduit de-a lungul timpului numeroase instituții și societăți, ca Bursa de Mărfuri și Bursa Agricolă a Societății Lloyd în timpul baronului Istvan Ambrozy și a directorului societății Lloyd Salamon Sternthal, Uniunea Comercianților, Societatea și Clubul Lloyd, Inspectoratul Siguranței Generale de Stat, Chestura Poliției.

În timpul primului război mondial, din 15 septembrie până în 18 octombrie 1915, cartierul general al trupelor germane s-a instalat în Palatul Lloyd. În acea perioadă, mareșalul August von Mackensen, comandantul suprem al armatei germane din Balcani, a fost găzduit la al doilea etaj al clădirii, în apartamentul unei familii evreiești bogate, Rozsavölgyi, conform unui ziar din acea vreme, *Alt Temeswar*. La 19 februarie 1919, Conferința de pace de la Paris a trimis o comisie de informare condusă de americanul Goodwin la Timișoara. El a discutat cu generalul Farret, cu generalul sârb Grujić și cu episcopul Letić, iar în sala mare a Palatului Lloyd i-a primit în audiență pe toți fruntașii naționalităților din Banat. Ca urmare a acestei vizite, s-a încheiat existența Republicii Bănățene care aspirase la autonomie în cadrul Ungariei și s-a luat hotărârea de a compensa România pentru teritoriul concedat Serbiei. Așa a ajuns Timișoara sub administrația română.

Tot în incinta palatului, în impunătoarea sală a Burselor, s-a desfășurat prima expoziție filatelică din România de după Marea Unire, în zilele de 23 și 24 mai 1920. În perioada interbelică, în clădire se mai afla și sediul Clubului Union. În 1945, Camera de Comerț și Industrie, care a moștenit palatul după desființarea societății Lloyd, l-a donat nou înființatei Universității de Vest. Din anul 1948, palatul a fost naționalizat și a devenit sediul Rectoratului Universității Politehnice din Timișoara.

La parterul clădirii era cafeneaua, restaurantul și clubul Lloyd, cel mai faimos local din oraș. În spațiul generos, cu tapete de mătase și lambriuri din stejar, cu oglinzi, vitralii și candelabre Jugendstil, domnea o atmosferă de lux potrivită pentru un public select. "Grand Café Lloyd", suna reclama, "oferă un loc de conversație publicului inteligent". Era pentru "lumea bună": scriitori, jurnaliști, actori, artiști, muzicieni, oameni de afaceri, oameni cu stare. Restauratorii erau personalități de renume: Rónai János, Kemény Béla (1863, Ungaria –1948, C.E.Tms), Mayer Zsigmond (d. 1959, CE Tms). Aproape zilnic se organizau concerte de nivel excelent, gen café-concert cu șlagăre, arii de operete, piese de dans, dar și de jazz, cu muzicieni ca acordeoniștii Paul Schönberger și Imre Hirschl, cu percuționiștii Elemér Kohn și Paul Gerö, cu pianistul Gheorghe Klein și violonistul Andrei Wertheimer.

Restaurantul a purtat pe rând numele de "Timișoara", „23 August", "Ana Lugojana", "Bulevard", iar cafeneaua se chema într-o vreme "Café Wien". În anul 2000, localul și-a reluat denumirea inițială, "Lloyd" și în prezent continuă să fie un restaurant popular, cu 120 de locuri și o terasă cu 80 de locuri, pe Corso, promenada cea mai frecventată din oraș.

Din 2013, Palatul Lloyd este iluminat în fiecare seară cu peste 150 de proiectoare montate atât pe fațada clădirii, cât și pe fețele sale laterale. În prezent, clădirea nu se poate vizita, accesul fiind permis doar angajaților rectoratului sau studenților de la Politehnică, dar există inițiative ca interiorul, în special splendida Sală Mare a Rectoratului, recent restaurată, să fie accesibile în anumite ore publicului larg.

Legături externe

Primăria Municipiului Timișoara

<http://www.primariatm.ro/pdf.php?class=monitorul&identificator=3622>

wikipedia.ro

https://ro.wikipedia.org/wiki/Palatul_Lloyd

Palatul Lloyd, de la reședință de mareșal la universitate
în Arhiva Timpolis, un reper al cetății

<http://timpolis.ro/arhiva/articol-palatul-lloyd-de-la-resedinta-de-maresal-la-universitate--3628.html>

Restaurantul Lloyd

<http://restaurantlloyd.ro/>

Povestea celui mai cunoscut restaurant din Timișoara

http://adevarul.ro/locale/timisoara/povestea-celui-mai-celebru-restaurant-timisoara-trecut-localul-cafe-wien-anul-1926-lloyd-1_560fe307f5eaafab2c464630/index.html

Tiberiu Schatteles, Evreii din Timisoara, Hasefer 2013

Republica Bănățeană (31 octombrie 1918 – 21 februarie 1919). Clarificarea unui concept. De Mircea Rusnac

[http://www.vestul.ro/stiri/5672/republica-banateana-\(31-octombrie-1918--21-februarie-1919\)-clarificarea-unui-concept.htm](http://www.vestul.ro/stiri/5672/republica-banateana-(31-octombrie-1918--21-februarie-1919)-clarificarea-unui-concept.htm)

Red. : Getta Neumann